

PORADNIK

rachmistrza i planisty

Dzień 18 kwietnia 1952 roku jest dniem sześćdziesięciolecia urodzin Przewodniczącego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, niezłomnego i ofiarnego patrioty i działacza rewolucyjnego, wypróbowanego sternika narodu polskiego, pierwszego Prezydenta Polski Ludowej — Bolesława Bieruta.

Życie Bolesława Bieruta to walka o Polskę sprawiedliwą i silną, o Ojczyznę ludzi pracy.

Jako kilkunastoletni uczeń jest organizatorem strajku szkolnego wymierzonego przeciwko rasyfikatorskiej polityce caratu. Od wczesnych lat młodości staje do pracy i walki w rewolucyjnym ruchu robotniczym. Będąc synem bezrolnego chłopca nie potrzebuje poznawać i zbliżać się do niedoli ludu polskiego, bo wyszedł z niej i wyrósł w niej i od pierwszych dni swej działalności w narodowo-wyzwoleńczym ruchu rewolucyjnym z całą żarliwością swego gorącego serca i całą siłą swej niezłomnej woli odczuwa i dobrze rozumie, że w walce o wyzwolenie społeczne i narodowe decydującą siłą musi być sojusz robotniczo-chłopski, kierowany przez świadomą rewolucyjną klasę robotniczą.

W latach wojny imperialistycznej 1914—1918 Bolesław Bierut jest w szeregach walczących o rewolucję proletariacką, a od pierwszych dni zwycięskiej Rewolucji Październikowej staje się nieugiętym i niczym niestrudzonym bojownikiem o władzę robotników i chłopów w Polsce w braterskim sojuszu z republikami radzieckimi. z pierwszymi formacjami państwowymi pierwszej, zwycięskiej rewolucji socjalistycznej.

Lata między ostatnimi wojnami to okres pełen bohaterskich i ofiarnych wysiłków w czołowych szeregach Komunistycznej Partii Polski, w kierownictwie postępowych organizacji spółdzielczych i klasowych związków zawodowych, to wreszcie okres cierpień wieloletniego więźnia politycznego.

4
(20)

Rok III - kwiecień - 1952

TREŚĆ

Kazimierz Mosiński

Państwo ludowe
pomaga spółdziel-
niom 2

Franciszek Kielan

Przebieg akcji bi-
lansowej 3

Władysław Bójski

Prace przygotowa-
do trzeciego etapu
planowania finan-
sowego na rok 1952 5

Jan Kostyra

Walka o obniżkę
kosztów własnych 7

Brunon Wojciechowski

Kartoteka przycho-
du masy towarowej 9

Zbigniew Krochmalski

PZGS opracowują
szczegółowy plan
zakupu-sprzedaży 11

Tadeusz Siwkiewicz

Inwentaryzacja
środkami walki
z mankami 13

Nikanor Kuźmiński

Koordinacja pla-
nów zbiorczych
w PZGS 14

Rozmawiamy z czytelnikami

W walce o ojczyznę wolną i sprawiedliwą Bolesław Bierut nie ustaje ani na chwilę. Jako jeden z czołowych organizatorów Polskiej Partii Robotniczej, jako organizator i przewodniczący Krajowej Rady Narodowej w latach strasznego najazdu niemieckich faszystów na Polskę pomaga narodowi polskiemu znaleźć prawdziwą drogę do pełnego wyzwolenia w oparciu o ogólnonarodowy, szeroki front demokratyczny walki z hitlerowskim okupantem — tę drogę, którą zwycięskim pochodem zakończył żołnierz radziecki wraz z polskim żołnierzem w murach hitlerowskiego Berlina, nad brzegami Odry i Nysy, nad wodami Bałtyku.

Od pierwszych dni wyzwolenia Bolesław Bierut jest niezmordowanym organizatorem ludowej państwowości polskiej. Wszystko co było i jest w życiu Polski Ludowej przełomowe, wielkie i doniosłe, każdy nasz przemarsz od sukcesu do sukcesu tworzy się przy olbrzymim udziale Bolesława Bieruta.

Bolesław Bierut staje się uosobieniem Polski Ludowej, dlatego też gdy robotnicy, majstrowie, technicy i inżynierowie Państwowej Fabryki Wagonów we Wrocławiu na uroczystym zebraniu w dniu 3 marca 1952 roku wezwali wszystkich ludzi pracy Polski Ludowej do socjalistycznego współzawodnictwa dla uczczenia sześćdziesięciolecia urodzin Bolesława Bieruta i Święta 1 Maja ze wszystkich miast i wszystkich wsi, ze wszystkich fabryk i kopalń, z POM i SOM, od gminnych spółdzielni i od spółdzielni przemysłowych i rzemieślniczych, od chłopów i spółdzielni

produkcyjnych i z wyższych uczelni i zakładów naukowo-badawczych popłynęła fala zobowiązań, a wraz z nimi słowa wierności i przywiązania dla niezłomnego bojownika o szczęście ludu polskiego i słowa najmocniejszych postanowień trwania przy ideałach usymbolizowanych w święcie pierwszomajowym.

„Z Twoim imieniem, z dziełem Twego życia łączy się nierozzerwalnie długa i ciężka walka klasy robotniczej o wolność i socjalizm, walka narodu polskiego o wyzwolenie i byt niepodległy“ — piszą pracownicy Pafawagu do Prezydenta RP.

— Prawa i zdobycze osiągnięte pod Twoim przewodnictwem przez polski lud pracujący zapisane są w projekcie Konstytucji... Myślimy, że najlepiej zrobimy, jeżeli idąc za przykładem braci-robotników, zwiększymy nasz wysiłek i pracę nad podniesieniem produkcji rolnej w naszej gromadzie — piszą chłopci z Chraplewa do pierwszego Prezydenta Polski Ludowej.

— Każdy z nas czerpie z Twoich słów zachęających chłopów polskich do nowoczesnej, spółdzielczej gospodarki, zapał do pracy i wiarę w słuszność naszej drogi — czytamy w liście członków Rolniczego Zespołu Spółdzielczego w Mielinie skierowanym do Bolesława Bieruta.

Słowa te i słowa wszystkich listów, które z każdego kąca Polski przysły do Prezydenta naszej ukochanej ojczyzny ludowej stały się wyrazem myśli, pragnień i uczuć całego społeczeństwa polskiego. (sp)

Kazimierz Mosiński

Państwo ludowe pomaga spółdzielniom

PREZYDIUM RZĄDU powzięło w dniu 8 marca 1952 roku doniosłą uchwałę w sprawie pomocy dla spółdzielni samopomocy chłopskiej, polegającej na pokryciu z budżetu państwa niedoboru środków obrotowych spółdzielni powstałego w związku ze stratami poniesionymi przez spółdzielnie. Jak wiadomo bowiem spółdzielnie samopomocowe w okresie swej sześciolletniej działalności poniosły straty na niektórych akcjach.

Powyższa uchwała ma na celu dalszą poprawę gospodarczą wsi przez stworzenie spółdzielniom pionu CRS korzystnych warunków, umożliwiających im wykonanie podstawowych zadań na odcinku zaopatrzenia ludności wiejskiej.

Pomoc finansowa organizacjom chłopskim, jakimi są spółdzielnie w pionie CRS — pozwoli spółdzielniom na przezwyciężenie trudności gospodarczych, oczyszczenie bilansów z pozycji nierealnych i wątpliwych oraz pełną stabilizację stanu finansowego.

Uchwała Prezydium Rządu jeszcze raz dowodzi, że Polska Ludowa rozłącza szeroką opiekę nad małorolnym i średniorolnym chłopem.

W okresie kiedy cała Polska żyje pod znakiem ogólnonarodowej dyskusji nad projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — konkretna pomoc Rządu Ludowego dla chłopskich organizacji spółdzielczych jest żywym świadectwem realizacji zasad zawartych w art. 11 projektu Konstytucji, który brzmi: „Polska Rzeczypospolita Ludowa popiera rozwój różnych form ruchu spółdzielczego w mieście i na wsi oraz udziela mu wszechstronnej pomocy w wypełnianiu jego zadań, a własności spółdzielczej

jako własności społecznej zapewnia szczególną opiekę i ochronę“.

W związku z uchwałą Prezydium Rządu duże i odpowiedzialne zadania spadają między innymi na zespoły księgowości spółdzielni.

Pomoc państwa, o której mowa w uchwale, będzie przyznawana w formie dotacji względnie specjalnego kredytu średnioterminowego. Warunkiem ubiegania się przez GS i PZGS o powyższą pomoc jest przedstawienie do dnia 31 maja 1952 roku właściwemu oddziałowi Narodowego Banku Polskiego przez zainteresowaną spółdzielnię realnego bilansu z załącznikami, sporządzonego na dzień 31 grudnia 1951 r.

Decyzje co do udzielenia dotacji względnie kredytu specjalnego będą wydawane przez komisje tylko w tym przypadku, o ile dana spółdzielnia wykaże straty w prawidłowo sporządzonym bilansie na dzień 31 grudnia 1951 roku.

Zatem pragnąc ubiegać się o dotację lub kredyt specjalny spółdzielnia musi przedstawić NBP bilans na 31 grudnia 1951 roku odpowiadający dwóm warunkom: (a) sporządzony prawidłowo, tj. wykazujący realne aktywa i pasywa i (b) wykazujący straty.

Ostateczny termin sporządzenia i przedłożenia jednostce nadrzędnej bilansu za 1951 rok został przesunięty do dnia 30 kwietnia 1952 r. Spółdzielnie zatem mają ostatni czas na wnikliwe przeanalizowanie wszystkich pozycji bilansowych. W szczególności powinny być gruntownie przeanalizowane wszystkie należności i zobowiązania figurujące w księgach spółdzielni. Nieściągalne wierzytelności i nieegzekwowane zobowiązania powinny być z ksiąg rachunkowych odpisane.

Wszelkie wierzytelności i zobowiązania w stosunku do których nastąpiło przedawnienie — powinny być odpisane na straty lub zyski. Za zobowiązania przedawnione między jednostkami uspołecznionymi uważa się zobowiązania wymagalne przed dniem 31 grudnia 1950 roku, a nie zaskarżone do dnia 31 grudnia 1951 roku.

Obowiązek sprawdzenia bilansu pod względem jego realności ciąży na głównym księgowym jednostki nadrzędnej, który ponosi za to pełną odpowiedzialność. Oznacza to, że bilans GS sprawdza główny księgowy PZGS, bilans zaś PZGS — główny księgowy oddziału okręgowego CRS.

Bilanse już złożone przez spółdzielnie jednostkom nadrzędnym zostaną przez te jednostki zbada-
ne pod względem realności i w razie stwierdze-

nia uchybień — zostaną zwrócone celem skorygowania i ponownego przedłożenia.

Należy zwrócić specjalną uwagę na spółdzielnie, w których księgować zalega i prace bilansowe mogą ulec opóźnieniu. Pamiętajmy, że ostateczny termin złożenia bilansu jednostce nadrzędnej upływa z dniem 30 kwietnia, termin zaś przedstawienia tego bilansu do NBP — 31 maja 1952 roku.

Spółdzielnie zagrożone niedotrzymaniem powyższych terminów nie będą mogły skorzystać ani z dotacji ani kredytu specjalnego na uzupełnienie środków obrotowych. Wyjątki będą stosowane tylko w nielicznych wypadkach.

Dlatego spółdzielnie powinny zmobilizować wszystkie siły, ażeby terminów powyższych dotrzymać.

Kazimierz Mosiński

Franciszek Kielan

Przebieg akcji bilansowej

WEDŁUG ostatnich meldunków bilanse za rok 1951 złożyło w terminie do dnia 10 marca 889 GS, co stanowi 31,3%; 47 PZGS to jest 18,0% i 868 SOM, to jest 32,5%.

Wiele spółdzielni sporządziło i złożyło swoim jednostkom nadrzędnym bilanse za 1951 rok daleko przed terminem. Tak na przykład GS-Nowe Miasto (pow. Jarocin) złożyła bilans w dniu 14 stycznia 1952 r. GS — Sławieńce (pow. Koźle) i GS — Ostrów — Wysocko — 15 stycznia, GS Otwock pow. Warszawa i GS Duszniki, pow. Szamotuły — 19 stycznia, GS Nur i GS Mroczków — 21 stycznia itd.

Szereg innych spółdzielni złożyło swoje bilanse do końca stycznia. Do końca lutego złożyło już bilanse 16% wszystkich GS, 10% PZGS i 20% SOM.

Można ogólnie stwierdzić, że tegoroczna akcja bilansowa przebiegała sprawnie.

Przede wszystkim została przeprowadzona kampania mobilizująca pracowników księgowości do akcji bilansowej. Należy podkreślić, że ogół pracowników księgowości w pionie CRS zrozumiał znaczenie terminowej sprawozdawczości i zastosował wszystkie możliwe środki w celu zabezpieczenia terminowego sporządzenia bilansów. Wzmoczony wysiłek aktywnych zespołów pracowniczych zapewnił wielu spółdzielniom w akcji bilansowej przodujące miejsce. Szereg zespołów jak np. w GS Sławieńce, Slesin, Błaszki, Nowy Tomyśl, Piwniczna i inne podjęły współzawodnictwo pracy — przyspieszając w ten sposób termin sporządzenia bilansu i jakość wykonanej pracy.

Okręg CRS — Kraków zastosował wydawanie komunikatów o akcji bilansowej, które informo-

wały spółdzielnie o przebiegu akcji i mobilizowały zespoły pracownicze do współzawodnictwa.

We wszystkich okręgach CRS została wprowadzona „pomoc sąsiedzka“, polegająca na dojazdach pracowników księgowości ze spółdzielni, które bilanse sporządziły wcześniej, do spółdzielni mających trudności przy bilansach celem udzielenia pomocy. Akcja „pomocy sąsiedzkiej“ była prowadzona głównie w skali powiatów, częściowo w skali okręgów, a w kilku wypadkach nawet w skali krajowej.

Z pomocą również przyszedł aparat instruktor-ski i aparat rewizyjny CRS, który w okresie akcji bilansowej udzielał porad i instruktażu w spółdzielniach słabszych. Ponadto na wniosek Dyrekcji Rewizji i Samorządu CRS 29 absolwentów Szkoły Rewidentów w Warszawie skierowano do pomocy w akcji bilansowej na teren najbardziej potrzebujących okręgów.

Zastosowano szereg innych środków (instrukcje pisemne, odprawy głównych księgowych, akcja prasowa itd.), które przyczyniły się do wzmożenia wysiłków przy akcji bilansowej i mobilizacji pracowników księgowości.

Jeśli chodzi o spółdzielnie, które bilanse swoje złożyły daleko przed terminem, to sukces swój zawdzięczają one w pierwszym rzędzie porządnemu i systematycznemu prowadzeniu księgowości w roku ubiegłym.

Oto co piszą na ten temat przodujące spółdzielnie:

GS-Błaszki (pow. Kalisz): „Spółdzielnia mogła zestawić bilans przed terminem dzięki temu, że pracownicy doceniając znaczenie bieżącego prowadzenia księgowości i terminowego zestawienia bilansu — przystąpili do współzawodnictwa w pracach bilansowych. W ciągu roku pracownicy podejmowali dodatkowe zobowiązania

w celu usprawnienia pracy w dziale księgowości, jak np.: dla uczczenia Święta 1 Maja, rocznicy PKWN, Dnia Spółdzielczości itd. Dzięki temu spółdzielnia prowadziła księgowość bieżącą przez cały rok. Z końcem każdego miesiąca wyliczano i uzgadniano sklepy, a na koniec każdego kwartału — wszystkie magazyny. Wszelkie różnice były bieżąco wyksięgowywane. Po sporządzeniu rocznych remanentów pozostał do uzgodnienia tylko miesiąc grudzień. Konta osobowe były również kilkakrotnie w ciągu roku z kontrahentami uzgodniane i potwierdzane“.

GS-Nowy Tomyśl: „Księgowość cały rok prowadziliśmy bieżąco. Co miesiąc uzgadniane były obrotówki, konta bankowe oraz wyliczane były sklepy i magazyny. Co kwartał uzgadnialiśmy konta osobowe z PZGS, CRS, PZZ oraz z innymi kontrahentami. Wszelkie przychody towarów i materiałów nadeszłych bez faktur są u nas natychmiast księgowane na podstawie kwitów „magazyn przyjął“ oraz dowodów zastępczych. Zakłady usługowe natychmiast wystawiają faktury za wykonane usługi, skutkiem czego nie ma żadnych zatorów i zaległości. Podobnie postępują nasze zakłady wytwórcze, przedkładając codziennie do księgowości raporty produkcji wraz z odpowiednią dokumentacją“.

„Sporządzenie bilansu przed terminem zawniószyliśmy właściwemu podziałowi pracy, co z kolei przyczyniło się do bieżącego księgowania wszelkich zaszczości. Zrozumieliśmy w pełni jakie znaczenie dla realizacji wielkiego planu sześcioletniego ma terminowa sprawozdawczość. Potwierdziło to przystąpienie całego zespołu księgowości do współzawodnictwa i wezwanie wszystkich pracowników spółdzielczości samopomocowej do przedterminowego sporządzenia bilansów za rok 1951“.

GS-Ostrów-Wysocko w listach swych podkreśla, że przedterminowe sporządzenie bilansu zawniószy w dużej mierze prawidłowemu obiegowi dokumentów. Wszelkie dokumenty kredytowe i gotówkowe przedkładane były do godziny 9 prezesowi GS do wglądu i akceptacji, do godziny 10 zaś wręczane głównemu księgowemu. Konta dłużników i wierzycieli były bieżąco badane, w razie potrzeby — monitowane i natychmiast uzgadniane, ażeby praca ta nie pozostała na rok 1952. Poza tym sklepy były uzgadniane i wyliczane co miesiąc, a wszystkie inne placówki — co kwartał; wszelka dokumentacja załatwiana była odrębnie.

Komórka księgowości jest doceniana i uznawana co do swej roli i znaczenia — jako bardzo ważna — przez wszystkie komórki branżowe.

GS-Lisków przedterminowe sporządzenie bilansu zawniószy wydajnej i ofiarnej pracy zespołu pracowników, terminowemu i bieżącemu księgowaniu zaszczości, terminowemu fakturowaniu, likwidacji w ciągu roku należności i zobowiązań, bieżącemu uzgadnianiu i wyliczaniu sklepów i magazynów, i bieżącemu wykonywaniu sprawozdawczości.

Na podstawie doświadczeń z akcji bilansowej w roku bieżącym można wysnuć następujące wnioski:

(1) Podstawę wczesnego sporządzenia bilansu rocznego stanowi prawidłowa i bez zaległości prowadzona księgowość w ciągu całego roku. Jest to warunek zasadniczy bez wykonania którego — zestawienie bilansu będzie się z reguły przeciągało na dłuższy czas.

Pod pojęciem prawidłowej księgowości należy rozumieć nie tylko bieżące księgowanie, ale przede wszystkim bieżące uzgadnianie i rozliczanie kont osobowych, regulowanie należności i zobowiązań i przestrzeganie żelaznej dyscypliny finansowej. Przy przestrzeganiu tych zasad — niezakończonych kont osobowych do bilansu będzie minimalna ilość.

(2) Drugim podstawowym warunkiem — to bieżące rozliczanie sklepów i magazynów po inwentaryzacji. Jeśli rozliczanie to będzie dokonywane w ciągu roku bieżąco, a wszelkie różnice wyksięgowywane na konta klasy 4 lub 2 względnie na konta osób materialnie odpowiedzialnych, to po inwentaryzacji rocznej pozostanie do uzgodnienia tylko miesiąc grudzień (jak to słusznie piszą o tym z *GS-Błaszki*).

(3) Trzeci warunek — to prawidłowy obieg dokumentów i bieżący ich wpływ ze wszystkich komórek spółdzielni do komórki księgowości. Jeśli zakłady wytwórcze i usługowe będą terminowo wystawiać faktury, przedkładać raporty produkcji i dokonywać rozliczeń, wówczas nie będzie opóźnień na odcinku księgowania i nie będzie zatorów z rozliczeniem danego zakładu przy bilansie rocznym. To samo dotyczy wszystkich pozostałych komórek, w szczególności rozliczających różnego rodzaju akcje zlecone, akcje skupu itd.

(4) Nie ulega także wątpliwości, że oprócz wymienionych wyżej warunków — do przedterminowego sporządzenia bilansów przyczynia się także właściwa postawa pracowników księgowości. Okres bilansowy — to okres gorącej pracy i zwiększonych wysiłków całego zespołu. W okresie tym podnosi się do maksimum wydajność pracy; wprowadza się współzawodnictwo i szuka się wszelkich sposobów celem przedterminowego wykonania zadań.

Jednakże wszystkie te wysiłki odniosą znacznie większy skutek jeśli wymienione w poprzednich punktach warunki wykonywane będą stale i systematycznie przez cały rok. W innym przypadku będzie to tylko zryw, który wprawdzie może przynieść pewien efekt dla akcji bilansowej, ale będzie to raczej korzyść doraźna o znacznie skromniejszych rozmiarach i nie dająca pełnego zadowolenia zespołowi pracowników.

Akcja bilansowa za rok 1951 dała sporo doświadczeń, z których zespoły księgowości w GS i PZGS powinny umiejętnie korzystać w ciągu roku bieżącego.

Franciszek Kielan

Prace przygotowawcze do trzeciego etapu planowania finansowego na rok 1952

PLANOWANIE gospodarczo - finansowe przebiega w spółdzielniach samopomocowych w 3 etapach: (a) wytyczne, (b) plany-projekty, (c) plany-nakazy.

Dwa etapy planowania gospodarczo-finansowego mamy już poza sobą. Zasadniczo jeżeli chodzi o GS i PZGS, to przystąpiły one od razu do 2 etapu planowania, opracowując plany-projekty. Wytyczne (pierwszy etap planowania) były opracowane przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego wspólnie z poszczególnymi ministerstwami przy udziale zainteresowanych central.

Wytyczne dla pionu spółdzielni samopomocowych zostały ustalone przez PKPG wspólnie z Ministerstwem Handlu Wewnętrznego oraz Centralą Rolniczą Spółdzielni. Wytyczne określały: jaki miał być w okresie planowanym stopień rozwoju gospodarczego, wydajności pracy, obniżki kosztów, przyspieszenia obiegu środków obrotowych, akumulacji itp.

Wytyczne te miały znaleźć swój wyraz w planach-projektach, których celem było określenie zadań i wyników z punktu widzenia jednostek planujących. Oczywiście, że właściwość określania zadań tym była bliższa, o ile przy sporządzaniu planu-projektu zostały uwzględnione wszystkie momenty oparte na materiale źródłowym.

Wiemy, że przy opracowaniu planu należało wziąć przede wszystkim pod uwagę wykonanie względnie jego kształtowanie się w okresie ubiegłym. Opracowanie planów finansowych projektów na rok 1952 w myśl instrukcji CRS powinno być przez GS i PZGS przeprowadzone we wrześniu ubiegłego roku.

Część spółdzielni posiadających bieżąco prowadzoną księgowość, mogła plany swe oprzeć na ośmio-miesięcznym wykonaniu roku bieżącego, inne zaś w zależności od tego za jaki okres rozporządzały sprawozdawczym materiałem.

Niezależnie od tego wartość opracowanego planu finansowego-projektu uzależniona była od istoty znajomości gospodarki finansowej danej spółdzielni oraz od umiejętności znalezienia w planie właściwych dróg dla jej uzdrowienia.

Jeżeli zważymy, że duża część naszych GS i PZGS nie ma należycie postawionej u siebie gospodarki finansowej, ponadto jeżeli dodamy, że obsadą komórek finansowych nie zawsze stoi na wysokości zadania, to zrozumiałe, że trudno tu jest mówić o jakimś zdecydowanym zwrocie, gwarantującym prawidłowość postawienia zadań finansowych w danej placówce.

Część niedociągnięć na odcinku planowania finansowego może być usunięta w wyniku analizy przeprowadzonej przez ogniwa nadrzędne.

Oczywiście jest to wtedy możliwe jeżeli ogniwo nadrzędne zna gruntownie warunki oraz potrzeby podległych placówek.

Znajomość tę można pogłębić przez ciągłe analizowanie przebiegu gospodarki spółdzielni, w oparciu o bieżącą sprawozdawczość na tle porównania z obowiązującymi planami.

Dlatego też planowanie zarówno gospodarcze jak i finansowe nie może być ograniczone tylko dla okresów, w których ono rzeczywiście przebiega.

Można zaryzykować twierdzenie, że planowanie trwa przez cały okres gospodarczy.

Pozornie wydawałoby się, że takie twierdzenie jest nielogiczne. Zdobyte jednak doświadczenia na odcinku planowania w latach ubiegłych przekonują o słuszności powyższego twierdzenia. Dokonywanie korekt planów związanych ze zmianą zarówno założeń jak i warunków wykonawstwa jest konieczne.

Tak na przykład podział planu rocznego na poszczególne kwartały, przeprowadzony na początku roku nie zawsze jest całkowicie trafny, stanowi on raczej tylko pewną orientację i w większości wypadków powinien być w poszczególnych kwartałach korygowany. Wynika to z bliższej znajomości określenia zadań na najbliższe 3 miesiące.

W niedalekiej przyszłości przystąpimy do opracowania planów finansowych-nakazów. Ażeby prace związane ze sporządzeniem planu finansowego nakazu przebiegały właściwie w ustalonych terminach należy się odpowiednio przygotować.

Przed wszystkim na tle wyników rocznego wykonania należy jeszcze raz przeanalizować opracowane plany-projekty.

Trzeba liczyć się z tym, że limity finansowe na rok 1952 będą uwzględniały dalszą mobilizację środków będących w dyspozycji spółdzielni. Oszczędności w gospodarowaniu znajdą swój wyraz w planie obniżki kosztów; przyspieszeniu obiegu środków obrotowych — w zmniejszonych normatywach; rentowności gospodarki — w planowanej akumulacji.

Prace przygotowawcze muszą być przede wszystkim poczynione w oddziałach okręgowych i PZGS dla dokonania właściwej rejonizacji.

Wskaźniki kosztów, normatywów, akumulacji, będą podane jako średnie dla poszczególnych województw, nie mogą zatem stanowić jednolitej wysokości dla wszystkich podległych placówek.

Toteż obecnie na podstawie posiadanej sprawozdawczości, oddziały okręgowe CRS powinny

wyprowadzić dla podległych PZGS łącznie z GS w poszczególnych powiatach wskaźniki oddzielnie dla każdego rodzaju działalności, tj. oddzielnie dla skupu, oddzielnie dla hurtu, oddzielnie dla detalu, oddzielnie dla poszczególnych rodzajów zakładów przemysłowych, usługowych itd.

Ponadto należy wyprowadzić wspólny wskaźnik, obrazujący kształtowanie się w skali województwa (na szczeblu oddziałów okręgowych CRS) względnie powiatów (na szczeblu PZGS) wykonania danego zakresu działalności.

Różnica wskaźników, wynikająca z porównania obecnie istniejących a otrzymanych w limitach finansowych od ogniwa nadrzędnego, będzie stanowić dalszy stopień mobilizacji.

Jako przykład (tab. 1) podaje się sposób wstępnych wyliczeń służących do przeprowadzenia rejonizacji na szczeblu PZGS.

**Tab. 1. Wykonanie za rok 1951.
Koszty detalu w złotych**

T r e ś ć	Nazwa Gminnych Spółdz.				Razem
	Zabie- niec	Bogat- ki	Uwie- liny	Usta- nów	
1	2	3	4	5	6
Koszty co stanowi %	200	300	250	400	1,150
a) w stosunku do sumy „razem” (1150 zł)	17,39	26,09	21,74	34,78	100%
b) w stosunku do obrotu	8,3	10,3	10,0	11,4	10,04
Obrót osiągnięty co stanowi % do sumy „razem” (11400 zł)	2,400	2,900	2,500	3,600	11,400
	21,05	25,44	21,93	31,58	100%

Gdyby limity finansowe dla planów nakazów finansowych na rok 1952 całkowicie pokrywały się z wykonaniem roku 1951 sprawa ich rejonizacji nie nastroczałaby jakichkolwiek trudności.

Należy spodziewać się jednak, że będzie nieco inaczej. Na przykład limit finansowy detalu przedstawia się następująco: koszty — 1000 zł, obrót — 12000 zł, koszty w stosunku do obrotu stanowią 8,3%.

Z powyższego wynika, że o ile plan obrotów wzrósł, to limit kosztów zarówno we wskaźniku jak i w sumie absolutnej został obniżony. Ponadto wskaźnik kosztów 8,3% stanowi średnią dla wszystkich spółdzielni powiatu, gdy tymczasem — jak wynika z wykonania — wskaźnik ten poszczególnych GS kształtuje się różnie.

W wypadku gdyby rejonizacja planu gospodarczego (obrotów) została dokonana według klucza wynikłego z układu wykonania rejonizacja limitu kosztów nie nastroczałaby trudności.

Należałoby wówczas sumę zł, 1000 potraktować jako 100% i podzielić ją w stosunku pro-

centowym wynikiem z wykonania. Na przykładzie przedstawiałoby się tak, jak w tab. 2.

**Tab. 2. Limit.
Koszty detalu w złotych**

T r e ś ć	Nazwa Gminnych Spółdz.				Razem
	Zabie- niec	Bogat- ki	Uwie- liny	Usta- nów	
1	2	3	4	5	6
Koszty co stanowi %	174	261	217	348	1000
a) do sumy „razem” (1000 zł)	17,39	26,09	21,74	34,78	100%
b) do obrotów	6,9	8,5	8,6	9,2	8,3
Obroty-nakaz co stanowi % do sumy „razem” (12 000 zł)	2530	3050	2630	3790	12000
	21,05	25,44	21,93	31,58	100%

Może zdarzyć się jednak, że w niektórych województwach względnie powiatach w wyniku dokonanej rejonizacji planu gospodarczego — nakazu sumy obrotów nie mieszczą się w granicach wskaźników procentowych, ustalonych na podstawie wykonania.

Należy wówczas zbadać czy zmiana obrotu ma wpływ na zmianę kosztów. Zwiększenie obrotu nie zawsze bowiem musi pociągać za sobą zwiększenie kosztów.

Na przykład: spółdzielnie w roku bieżącym (przedplanowym) prowadziły sprzedaż tekstylii o tanim asortymencie, na rok planowany zaś uwzględniono asortymenty droższe, które wpłynęły na znaczne podwyższenie obrotów.

Zachodzi pytanie, czy w związku z tym konieczne będzie zwiększenie kosztów. Oczywiście że nie. Taka zmiana nie może mieć wpływu na zwiększenie kosztów. Najwyżej może być przewidziana drobna zmiana na nakłady finansowe, związane z potrzebą zaangażowania większych sum kredytów.

W wypadku, gdyby zmiana obrotów wynikała na przykład z zamiany na asortyment masowy (węgiel, pasze, nawozy, materiały budowlane itp.) wówczas zrozumiałe, że musiałby ulec zmianie i układ kosztów.

Dlatego należałoby indywidualnie ustalać koszty dla poszczególnych placówek, w których podobne zmiany zaistniały.

Dlatego też zwraca się uwagę, że zarówno ustalanie kosztów jak i ich rejonizacja muszą uwzględniać znajomość kształtowania się planu gospodarczego. Opracowywania kosztów nie wolno opierać tylko na wysokości obrotów.

Przykład sposobu dokonania rejonizacji kosztów detalu może stanowić wzór dla przeprowadzenia rejonizacji innych elementów limitów finansowych, jak normatywów, rentowności itp.

Limity normatywów zostaną podane zarówno w sumach absolutnych jak również we wskaźnikach normy zapasu w dniach, ustalone dla województwa lub powiatu jako średnie. Zrozumiałe, że spółdzielnie pracując w różnych warunkach muszą również mieć i różne wskaźniki normatywów.

Przy dokonaniu rejonizacji należy mieć na uwadze, by ustalenie dla nich normatywów uwzględniało lokalne warunki spółdzielni, zakładając pewien stopień przyspieszenia obiegu środków obrotowych, wynikających z wytycznych do opracowania planów finansowych.

Część limitów finansowych posiada pewien stały klucz dla dokonania rejonizacji. Na przykład: finansowanie inwestycji i kapitalnych remontów.

W tym wypadku należy wziąć pod uwagę plan potrzeb kapitalnych robót, porównać z wysokością zaplanowanej przez poszczególne placówki sumą amortyzacji (na kształtowanie się której obroty nie mają żadnego wpływu) oraz

z pozostałymi środkami finansowymi, przeznaczonymi na finansowanie kapitalnych robót jak wpływy z likwidacji i kredyty bankowe (względnie z Funduszu Inwestycyjnego).

Należy mieć na uwadze, że właściwie dokonana rejonizacja umożliwia jednostkom podległym sporządzenie realnych planów, stanowiących drogowskaz w prowadzeniu działalności gospodarczo-finansowej spółdzielni.

Opracowanie szczegółowych planów finansowych nakazów na rok 1952 na podstawie otrzymanych limitów, powinno być dokonane przez GS i PZGS oraz zakłady Centrali w pełni świadomości, iż działalność tych placówek będzie wykonywana w myśl założeń w nich uwzględnionych. Nie może być mowy o poważnych odchyleniach wykonania w stosunku do planu, gdyż świadczyłoby to o nieprzywiązywaniu wagi do istoty planowania albo o nieznanym zadaniu, które stoją do wykonania przed każdą placówką planu spółdzielczości samopomocowej.

Władysław Bójski

Jan Kostiura

Walka o obniżkę kosztów własnych

JEDNYM z głównych zadań wykonania planu sześciolletniego jest osiągnięcie oszczędności przez zmniejszenie kosztów własnych we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej. Dlatego walka o obniżenie kosztów własnych w spółdzielniach samopomocowych musi być zdecydowana oraz prowadzona systematycznie przy dużym nakładzie sił i energii. Ażeby móc sprostać temu zadaniu, należy przede wszystkim znać koszty własne oraz inne elementy wynikające z działalności spółdzielni, a mające wpływ na kształtowanie się poszczególnych kosztów rodzajowych oraz na ogólny stosunek kosztów do obrotów, wartości produkcji i usług.

Źródła do badania kosztów

Materiałów do badania kosztów własnych dostarcza zarządowi GS lub PZGS — przede wszystkim księgowość finansowa oraz księgowość techniczna.

Prawidłowo i bieżąco prowadzona księgowość, która zapewnia między innymi — kwalifikowanie kosztów na właściwe ich miejsca powstawania oraz należyte rozliczenie tzw. „kosztów wspólnych” stanowi podstawę do sporządzenia dobrej sprawozdawczości, pozwalającej na porównywanie ze sobą poszczególnych rodzajów kosztów oraz na analizę kosztów wykonanych za poszczególne okresy w stosunku do zaplanowanych.

Stwierdzone odchylenia w wykonaniu planu kosztów powodują badanie przyczyn i źródeł powstawania tych odchyleń. Ponadto na podstawie kwartalnej sprawozdawczości finansowej przeprowadza się badanie rentowności spółdzielni w poszczególnych jej działach np. w zaopatrzeniu i w skupie jak również rentowności zakładów np. marni, piekarni, transportu itd.

Kwartałna sprawozdawczość finansowa dostarcza bogatego materiału w zakresie bieżącego kształtowania się kosztów w poszczególnych okresach sprawozdawczych i służy do wyciągania odpowiednich wniosków i wskaźników, które brane są pod uwagę podczas sporządzania planu obniżenia kosztów — zarówno na dalsze okresy r.b. jak również na rok następny.

Każda GS i PZGS powinny opracować plan stałego obniżania kosztów własnych przy jednoczesnym polepszeniu jakości produkcji wyrobów w zakładach wytwórczych oraz lepszej i sprawniejszej obsługi odbiorców i dostawców w dziedzinie zaopatrzenia, skupu i usług.

W opracowaniu tego planu powinno wziąć udział jak najszersze grono pracowników spółdzielni. Wykonanie planu obniżki kosztów powinno stanowić jeden z punktów dyskusji i rozważań na naradach roboczych.

Droga do zmniejszania kosztów

Przez współzawodnictwo socjalistyczne, przez stosowanie usprawnień przy wykonywaniu poszczególnych prac oraz racjonalizatorstwa w spółdzielczości samopomocowej dążymy do zwiększenia wydajności pracy, a tym samym do obniżenia kosztów własnych zarówno osobowych jak i rzeczowych oraz nakładów materiałowych.

Obniżenie kosztów własnych osiągniemy w następujących dziedzinach:

1. Wydajność pracy. Podnoszenie systematyczne wydajności pracy uzależnione jest od wielu czynników, a mianowicie: (a) opracowanie i przestrzeganie racjonalnych norm pracy dla poszczególnych stanowisk, (b) podnoszenie kwalifikacji zawodowych i uświadamiania polityczno-społecznego pracowników, (c) prawidłowa organizacja pracy w zakładach wytwórczych i na innych odcinkach działalności gospodarczej, (d) dobra organizacja w dziedzinie zaopatrzenia w surowce i materiały do produkcji oraz zaopatrzenia w towary przemysłowe i dobra organizacja zbytu, (e) racjonalna organizacja skupu i zbytu produktów rolnych, (f) dobry, ulepszany, techniczny stan urządzeń i wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej, (g) zabezpieczenie higieny i bezpieczeństwa pracy, (h) doskonalenie techniki handlu i obsługi konsumenta, (i) przestrzeganie socjalistycznej dyscypliny pracy.

2. Koszty materiałowe. Jednym z głównych elementów, mających duży wpływ na zmniejszenie kosztów własnych produkcji jest obniżka kosztów materiałowych. Gospodarka surowcami i materiałami nie zawsze stoi na poziomie i zbyt często spotyka się nieracjonalne zużycie surowców i rozrzutność. W wielu zakładach wytwórczych — zamiast drogich surowców i materiałów — mogą być z powodzeniem zużywane surowce i materiały tańsze, bez żadnego zresztą uszczerbku dla jakości wyrobu, czy dla konserwacji surowców.

Obowiązek przestrzegania norm i receptury zużycia surowców i materiałów pod względem ich ilości, rodzajów i gatunków pozostawia wiele jeszcze do życzenia.

Również w wielu wypadkach stwierdzono zużywanie większej ilości materiałów i dodatków pomocniczych w stosunku do ilości przewidzianej recepturą, co często ujemnie wpływa na jakość wyrobów, a przede wszystkim na zwiększenie kosztów własnych produkcji.

Dość często słyszy się głosy z terenu, że dotychczasowe normy wydajności są w wielu wypadkach nieaktualne (za niskie) ponieważ w zakładach naszych podnosi się stopniowo poziom techniczny.

Działy branżowe powinny przystąpić do zrewidowania dotychczasowych norm i opracować nowe, któreby odpowiadały poziomowi urządzeń technicznych w zakładach wytwórczych i innych działach spółdzielni. Opracowanie właściwych norm przyczyni się między innymi do zlikwidowania przerostów personalnych, do oszczędniejszego zużycia surowców i materiałów oraz do maksymalnego wykorzystania zdolności produkcyjnej urządzeń technicznych.

Ponadto należy zwracać baczną uwagę na wysokość nakładów i kosztów występujących w nowopowstałych, bądź przejętych zakładach np. w piekarni, wytwórni wód gazowych, gospodzie spółdzielczej, szczególnie podczas pierwszego roku ich działalności.

Niedopatrzenie bądź też zła organizacja pracy w tego rodzaju zakładach mogą być powodem poważnych strat spółdzielni, tym więcej, że nowopowstałe lub przejęte zakłady wymagają najczęściej dużego nakładu pracy i środków finansowych.

Zachodzą wypadki lekkomyślnego ponoszenia nadmier-nych i niecelowych nakładów i kosztów ponad wymagane potrzeby, co przynosi zwykle dużą stratę spółdzielni.

Niektóre znow spółdzielnie gromadzą duże zapasy surowców, materiałów i towarów handlowych, przerastając normalne ich zapotrzebowanie co ma duży wpływ na zwiększenie się kosztów własnych na skutek: (a) zwiększenia odsetek od kredytów bankowych, (b) ubytków magazynowych, (c) niszczenia (lub uszkodzenia) towarów, wskutek dłuższego okresu ich przechowywania, (d) powstawania innych kosztów związanych z magazynowaniem towarów.

Oprócz powstawania z wymienionych przyczyn strat w spółdzielniach — tego rodzaju działalność jest również wysoce szkodliwa z punktu widzenia gospodarki narodowej.

3. Koszty obrotu towarowego. Przy obrocie towarowym, poza wyżej wymienionymi przyczynami wzrostu kosztów własnych, mają również duży wpływ na ich wzrost warunki przechowywania i sprzedaży towarów — podwyższając wskaźnik kształtowania się kosztów w stosunku do obrotu.

Przy obrocie artykułami skupu, gminne spółdzielnie w wielu wypadkach ponoszą duże straty z powodu nieodpowiedniego ich przechowywania (magazynowania) oraz przy wysyłce do odbiorcy z powodu tzw. „mniejwartości”. Mniejwartość powstaje na skutek niższego ciężaru gatunkowego zboża od przewidzianego według normy, jak również z powodu nadmiernej wilgotności, zanieczyszczenia lub zawożenia zboża.

Ustalona przez MHW tabela potrąceń za mniejwartość dostarczonych ziemiopłodów przez producentów — pozwala spółdzielniom na potrącenie dostawcom ziemiopłodów ustalonego procentu od płacnej ceny, a to w celu zabezpieczenia się od poniesienia strat z tytułu mniejwartości.

Jednak możliwości te nie są w pełni wykorzystane, o czym świadczą fakty ponoszonych z tego tytułu strat przez spółdzielnie. Przyczyną tego rodzaju strat może być brak fachowego przygotowania personelu zatrudnionego w skupie, bądź też karygodne niedbalstwo. Ponoszone z tego tytułu straty przez spółdzielnie nie pokrywały, a w wielu wypadkach przewyższały należne im marże zarobkowe.

Dla uniknięcia tego rodzaju strat trzeba stale podnosić fachowość magazynierów spółdzielni oraz zaopatrzyć magazyny w odpowiednie urządzenia.

Podnoszenie stanu urządzeń i warunków pracy w dużym stopniu będzie miało wpływ na uzyskanie poważnych oszczędności w wydatkach — biorąc pod uwagę fakt, że głównym elementem kosztów w obrocie towarowym są koszty osobowe.

Niemniej jednak wysokość kosztów osobowych dość często spowodowana jest przerostami personalnymi, tak w zakładach wytwórczych, jak i w działach handlowych. Przez dobre zorganizowanie pracy można na tym odcinku zrobić wiele, a tym samym spowodować zmniejszenie kosztów.

W związku z powyższym zarządy poszczególnych spółdzielni powinny zwracać więcej uwagi na analizę wykonanych norm pracy oraz na ilość zatrudnionego personelu w poszczególnych zakładach i działach pracy w celu obniżenia kosztów osobowych.

Również należy wzmóc oszczędność na odcinku kosztów rzeczowych, jak czynsze i dzierżawy, konserwacje i remonty, delegacje służbowe, opłaty telekomunikacyjne i inne. Koszty te stanowią poważną pozycję w ogólnej sumie kosztów własnych.

Ponadto należy zwrócić większą uwagę na oszczędną gospodarkę materiałami biurowymi, gdyż dotychczas stanowią one wysoki procent w stosunku do całokształtu kosztów poszczególnych działów spółdzielni.

Przyczyną tego stanu jest w dużym stopniu zła gospodarka materiałami biurowymi, na skutek gromadzenia w wielu wypadkach nadmiernych zapasów różnego rodzaju druków, które często stają się nieaktualne.

Zdarza się również, że spółdzielnie po nabyciu zaleconych przez CRS do prowadzenia druków, jak np. kart pracy nie używają ich wcale, bądź też używają tylko w bardzo małym procencie w stosunku do zapasu pomimo, że poniesiono koszt kupna druków i że są one konieczne, jak w tym wypadku — karty pracy — do prowadzenia kontroli wydajności pracy oraz dla celów kalkulacji kosztów własnych w produkcji.

Również należy szukać oszczędności na ponoszonych opłatach pocztowych, jak znaczki pocztowe, gdzie z reguły nie jest prowadzona właściwa kontrola pod względem ilości a przede wszystkim wartości ich zużycia do poszczególnych rodzajów przesyłek. Nie mniej można zaoszczędzić na rozmowach telefonicznych — głównie zamiejscowych przez ograniczenie się do koniecznych rozmów oraz skrócenie tych rozmów w czasie.

4. Manko niedopuszczalne. Przy analizie zbiorczego bilansu GS i zbiorczego bilansu PZGS w skali krajowej na dzień 30 września 1951 roku stwierdzono wysokie należności u pracowników z tytułu niedozwolonych mank, które to sumy poważnie wpływają na zwiększenie kosztów własnych.

Poza sumami mank ujawnionych przy wyliczaniu sklepów, magazynów i zakładów wytwórczych, występują niewątpliwie w spółdzielniach również manka nieujawnione.

Należy przyjąć zasadę, że przy dobrej organizacji pracy i kontroli oraz należytej konserwacji i zabezpieczeniu materiałów i towarów — wysokość manka będzie w wielu wypadkach niższa od określonej dopuszczalnej jego granicy, co powinno dać poważne zmniejszenie się z tego ty-

UWAGA CZYTELNICY, PRENUMERATORZY I WSPÓŁPRACOWNICY „PORADNIKA RACHMISTRZA I PLANISTY“

Począwszy od maja br. miesięcznik „Poradnik Rachmistrza i Planisty“ ukazywać się będzie razem z dwutygodnikiem „Rolnik Spółdzielca“ jako dodatek dołączany do każdego numeru „Rolnika Spółdzielcy“ wychodzącego pod datą 15-go każdego miesiąca. Pozwoli to na dalsze rozszerzenie zespołu czytelników i współpracowników, a równocześnie na jeszcze silniejsze zespolenie pracowników spółdzielni samopomocy chłopskiej ze swoim naczelnym czasopismem, którym jest „Rolnik Spółdzielca“.

Prenumerata za oba czasopisma łącznie wynosić będzie tyle ile dotychczasowa prenumerata „Rolnika Spółdzielcy“.

Redakcja

tułu kosztów w spółdzielniach. Niestety jednak spółdzielnie nasze najczęściej bez rzeczywistego uzasadnienia wykorzystują do maksimum nie tylko manka mieszczące się w granicach norm, ale wykazują również poważne sumy manka powyżej norm jako usprawiedliwione, bądź też manka nieusprawiedliwione.

5. Transport. W celu zmniejszenia kosztów transportu należy zwracać większą uwagę, niż dotychczas na: (a) używanie właściwego środka przy przewożeniu towarów — biorąc pod uwagę odległość, przewożoną masę towarową i warunki terenowe, (b) skrócenie czasu przy załadunku i wyładunku towarów — przy zastosowaniu odpowiednich urządzeń i organizacji pracy, (c) pełne załadowanie środka transportowego w dwóch kierunkach jazdy, (d) wyeliminowanie dodatkowych kosztów, jak postojowe za przetrzymanie wagonów, kosztów reekspedycji wagonów, opłat za zanieczyszczenie lub uszkodzenie wagonów oraz kosztów napraw uszkodzonych wozów, które często spowodowane są winą pracownika, (e) racjonalne zużycie materiałów pędnych i odpowiednią konserwację środków transportowych oraz wprowadzenie szybkościowych praw wozów.

6. Sprawy finansowe. Również na odcinku finansowym istnieje możliwość zmniejszenia kosztów własnych przez: (a) zlikwidowanie kredytów przedterminowych, (b) utrzymanie właściwych normatywów remanentów towarowych, (c) terminowe wystawianie faktur, (d) terminowe likwidowanie wszelkich zobowiązań, (e) terminowe ściąganie należności, (f) systematyczne zwiększanie środków własnych przez werbowanie nowych członków spółdzielni i wypracowywanie nadwyżek.

Obowiązek badania kosztów przez głównego księgowego.

Do obowiązków głównych księgowych należy między innymi — badanie kosztów i rentowności zarówno własnych jak i podległych placówek, np. główny księgowy PZGS — poza badaniem i analizowaniem wykonanych kosztów własnej placówki, ma również obowiązek dokonywania analizy wykonanego planu kosztów oraz badania rentowności gminnych spółdzielni.

Brunon Wojciechowski

Kartoteka przychodu masy towarowej

WJESIENI ubiegłego roku Centrala Rolnicza Spółdzielni zarządziła wprowadzenie we wszystkich GS i PZGS prowadzących sprzedaż detaliczną „kartoteki przychodu masy

towarowej przeznaczonej do detalicznej sprzedaży“. W kartotece tej ujmuje gminna spółdzielnia wszystkie towary, jakie otrzymuje z zewnątrz lub sama wyprodukuje, a które są przeznaczone do sprzedaży w myśl planu zakupu — sprzedaży.

Nie obejmuje wobec tego gminna spółdzielnia towarów nieobjętych planem zakupu — sprzedaży, a sprowadzanych do GS, jak na przykład materiały budowlane na potrzeby inwestycyjne, towary przeznaczone dla masarni, czy innej wytwórni lub zakładu produkcyjnego czy usługowego na cele produkcyjne lub jako zaopatrzenie materiałowe.

Nie obejmuje się w kartotece przychodu masy towarowej również towarów sprowadzanych na zaopatrzenie zakładów żywienia zbiorowego, o ile przychód tych towarów jest planowany wprost ze szczebla hurtowego na zaopatrzenie produkcji względnie żywienia zbiorowego.

Analogicznie jak w GS prowadzi PZGS kon-

Badanie kosztów nie może się tylko ograniczać do porównywania ogólnej sumy kosztów do obrotu, czy też do wartości produkcji, lecz powinno być rozszerzone na szczególnie analizę poszczególnych rodzajów kosztów, przy jednoczesnym uwzględnieniu miejsc ich powstawania.

Podstawę do badania kosztów stanowią prawidłowo sporządzone przez księgowość — między innymi — następujące materiały:

(a) arkusz rozliczeniowy kosztów, (b) sprawozdanie finansowe, (c) bilans wraz z rachunkiem wyników.

Mimo, że wyżej wymienione materiały sprawozdawcze znajdują się w spółdzielniach, to jednak nie są one badane i analizowane przez zarząd jak również przez odpowiedzialnych pracowników (kierowników działów i zakładów).

Główny księgowy powinien zachęcić odpowiedzialnych pracowników do korzystania z materiałów sprawozdawczych oraz — o ile zajdzie potrzeba — pouczyć ich w jaki sposób należy korzystać z tych materiałów.

W konkluzji rozważań sprawy obniżki kosztów własnych dochodzimy do przekonania, że codzienne i wytrwałe zespolenie wszystkich sił pracowników naszych spółdzielni na odcinku walki z marnotrawstwem dobra społecznego, w zapewnieniu rentowności poszczególnym działom i zakładom pracy w spółdzielniach — przyczyni się niewątpliwie i na tym odcinku do przedterminowego wykonania planów.

Walka o zmniejszenie kosztów własnych we wszystkich dziedzinach działalności gospodarczej spółdzielczości samopomocowej — niewątpliwie z roku na rok będzie osiągała coraz lepsze rezultaty.

Zwiększenie wydajności pracy przez współzawodnictwo, racjonalizację, wynalazczość, pełne wykorzystanie środków produkcji oraz zastosowanie w najszerszym tego słowa znaczeniu systemu oszczędnościowego na wszystkich szczeblach i dziedzinach naszego życia gospodarczego przyczynią się w rezultacie do obniżenia cen dóbr i usług, a tym samym do systematycznego podnoszenia realności zarobków i poziomu życia człowieka pracy.

Jan Kostyra

trołę przychodu masy towarowej przeznaczonej na realizację własnego planu zakupu — sprzedaży w detalu PZGS, czyli przeznaczonej do sprzedaży detalicznej we własnych sklepach PZGS.

Skoro już sobie wyjaśniliśmy, jakiego rodzaju sploty masy towarowej do detalu mamy notować i rejestrować, czyli wykazywać w kartotece, musimy teraz przede wszystkim sobie wyjaśnić, według jakiego układu mamy dokonywać zapisy w kartotece, czyli jakie mamy założyć konta w kartotece, gdyż jako kartotekę przyjmujemy zbiór kont, na których mamy dokonywać zapisów,

Układ pozycji statystycznych dla detalu pionu CRS, czyli nomenklatura towarowa według której mamy prowadzić sprawozdawczość w detalu została ustalona równocześnie dla kilku przepracowań statystycznych: (a) dla sporządzenia zestawień ze spisu remanentów kwartalnych, (b) dla prowadzenia kartoteki przychodu masy towarowej, (c) dla sporządzania miesięcznych zestawień zakupu towarów do detalu, (d) dla sporządzenia sprawozdań kwartalnych z obrotu detalu.

Nomenklatura (nazwy) pozycji statystycznych

Data wpływu towaru	Znak i Nr r-ku lub dowodu dostawcy	D o s t a w c y										R a z e m	
		PZGS		Przem. i Centrale Handlu Państwowego		Centrale spółdzielni i ich spółdzielnie		Własna produkcja CRS		Inni dostawcy			
		ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
10.X	87	50	750									50	750
28.X	120	10	150									10	150
w miesiącu październiku		60	900									60	900
od pocz. 15.II.	205	25	375									25	375
18.II.				30	450							30	450
w miesiącu listopadzie		25	375	30	450							55	825
od początku IV kwartału		85	1275	30	450							115	1725
5.XII	317	30	450									30	450
16.XII	428			50	750							50	750
w miesiącu grudniu		30	450	50	750							80	1.200
od początku IV kwartału		115	1725	80	1200							195	2.925

dla detalu została opracowana w oparciu o pozycje planistyczne. Ponieważ pełna nomenklatura pozycji planistycznych byłaby zbyt obszerna, wybrano tylko najważniejsze artykuły względnie grupy towarowe, łącząc mniej ważne w pozycje zbiorcze. Przestrzegano również momentu ujęcia całości artykułów każdej branży w osobną całość.

Według tej nomenklatury założymy konta w naszej kartotece. Będą tam wobec tego konta operatywne, na których będzie się prowadzić bieżące notowania przychodu każdej partii towarów. Będą tam również konta zbiorcze, do których przenosić się będzie po zamknięciu z końcem każdego miesiąca dane z kont szczegółowych (określonych przedtem jako operatywnych) — zbiorcze wartości z każdego konta. W ten sposób będzie się obliczać wartość przychodu masy towarowej dla całej branży.

Końcowy wynik z każdego zbiorczego konta branżowego przeniesiony analogicznie na zbiorcze konto **ogółem**, da nam wartość całej masy towarowej, jaka w danym miesiącu weszła do obrotu detalicznego danej placówki po stronie zakupu. Dla pracownika obznajmionego z podstawowymi zasadami księgowości sprawa zamykania kont szczegółowych i przenoszenie sum na konta zbiorcze nie nasunie najmniejszych trudności.

A teraz przyjrzyjmy się budowie karty kontowej.

Widzimy z niej, że rejestrację przychodu towaru musimy prowadzić według rodzaju dostaw-

cy. W załączeniu podajemy wzór prowadzonej na przestrzeni czwartego kwartału karty kontowej pozycji statystycznej: wiadra ocynkowane.

Z zapisów na karcie widać, że w ciągu kwartału otrzymano łącznie 195 sztuk wiader o łącznej wartości 2925 zł. Wiadra te otrzymano: w październiku wyłącznie z PZGS, w listopadzie oraz w grudniu częściowo z PZGS, a częściowo z placówki przemysłu państwowego, względnie z centrali handlowej przemysłu państwowego. Podany przykład jest jednym z najprostszych.

Mamy jednak artykuły względnie grupy towarowe, gdzie rejestrujemy przychód towarów z kilku źródeł, ale w ten sposób uporządkowana i prowadzona kartoteka pozwoli na wypełnienie miesięcznego zestawienia zakupu towarów do detalu już w sposób prosty i prawie automatyczny.

Jakie mamy korzyści z prowadzenia kartoteki przychodu masy towarowej przeznaczonej do detalicznej sprzedaży i sporządzania sprawozdań zbiorczych?

Po pierwsze każda jednostka gospodarcza GS lub PZGS może każdej chwili skontrolować przychód masy towarowej w najważniejszych artykułach czy grupach towarowych.

Z analizy zapisów i porównania z wartościami podanymi w planie zakupu-sprzedaży danej placówki możemy od razu stwierdzić, czy otrzymujemy do gminnej spółdzielni towary zgodnie z planem, czy też który z dostawców się ze swoich zobowiązań w stosunku do nas nie wywiązuje

Po drugie każda GS i każdy PZGS powinny wykorzystywać bieżące zapisy i uzyskane przez prowadzenie kartoteki dane do operatywnej pracy handlowej i w wypadku zagrożenia ciągłości oraz równomierności zaopatrzenia przeciwdziałać temu zawsze.

Zbigniew Krochmalski

PZGS opracowują szczegółowy plan zakupu

ORGANIZACJE handlu uspołecznionego przystąpiły do ostatniego stadium prac nad planem na rok 1952, tj. do opracowania szczegółowych planów finansowo-handlowych w oparciu o ustalenia, zatwierdzone przez Narodowy Plan Gospodarczy. Przed pionem dystrybucyjnym CRS stoi zatem — jako główne zadanie na tym odcinku — sporządzenie szczegółowych planów zakupu-sprzedaży.

Na zwołanej do Centrali Rolniczej Spółdzielni odprawie, poświęconej omówieniu prac nad planem, kierownicy sekcji planowania działów handlowych oddziałów okręgowych otrzymali zadania planowe dla oddziałów oraz instrukcję szczegółową w sprawie opracowania planu zakupu — sprzedaży, która jest rozwinięciem danej instrukcji MHW i która dostosowuje wytyczne do warunków pionu dystrybucyjnego CRS.

Określony niniejszą instrukcją tryb pracy stawia przed PZGS szczególnie duże i odpowiedzialne zadania.

W zasadzie prace nad planem na sześćblu PZGS mogą się rozpocząć po otrzymaniu szczegółowych materiałów, określających sprzedaż, spływ masy towarowej i remanenty z oddziałów okręgowych, niemniej jednak PZGS już w tej chwili mogą przystąpić do niektórych czynności wstępnych.

Najważniejszym zadaniem PZGS w zakresie prac przygotowawczych będzie: a) zrejonizowanie nie sprzedaży na poszczególne GS, b) ustalenie remanentów dla poszczególnych branż w planie zakupu-sprzedaży szczebla hurtu oraz remanentów dla poszczególnych GS w zakresie planu zakupu-sprzedaży szczebla detalu tak, aby wyjść na ustalenie normatywne otrzymane z oddziałów okręgowych.

Wiemy, że sprawa rozrzutu planu sprzedaży na poszczególne GS w wielu wypadkach poważnie szwankuje. Jednym z czynników powodujących te zasadnicze błędy jest brak właściwej sprawozdawczości.

Sporządzanie zbiorczych zestawień kartotek przychodu na szczeblu powiatu, województwa oraz skali ogólnokrajowej pozwala tym placówkom przeprowadzić analizę zaopatrzenia na tych szczeblach.

Kartoteka przychodu masy towarowej spełni wtedy swoje zadanie, jeżeli bieżąco, dokładnie i terminowo będzie prowadzona, oraz jeśli sprawozdania zbiorcze będą przysyłane w terminie.

Obowiązek prowadzenia kartoteki przychodu spoczywa na komórkach zaopatrzenia w całym pionie spółdzielni samopomocy chłopskiej.

Brunon Wojciechowski

Już dzisiaj zatem PZGS powinny skompletować materiały statystyczne w taki sposób, aby mogły one być pomocne przy ustalaniu zadań planowych na GS.

W naszych przygotowaniach do prac nad planem na rok 1952 musimy mieć co najmniej następujące przepracowania:

(1) Sprzedaż w poszczególnych GS w roku 1951 w rozbiciu na miesiące i kwartały z wylicze-

Tablica 1.

[illegible]

niem sezonowości. Tablicę proponujemy sporządzić według wzoru przedstawionego na tabl. 1.

Z tablicy 1. możemy odczytać, jak kształtowała się sezonowość sprzedaży w każdej GS w poszczególnych miesiącach i kwartałach ub. roku, a zatem nie trudno już nam będzie zorientować się, jak należy rozbić sprzedaż na GS i poszczególne kwartały.

(2) Rotacja towarowa w poszczególnych GS w rozbiu na poszczególne miesiące i kwartały 1951 roku jest przedstawiona na tablicy 2.

Tablica obrazuje nam kształtowanie się remanentów i sprzedaży oraz daje rzut na wzajemny stosunek tych elementów wyrażony przez rotację.

(3) Rotacja towarowa na szczeblu hurtu poszczególnych branż w rozbiu na miesiące i kwartały 1951 r. przedstawiona jest na tablicy 3.

Z kolei tablica 3 będzie dla nas pomocą przy ustawianiu remanentów poszczególnych branż w planie zakupu — sprzedaży na szczeblu hurtu. To byłyby przygotowania wstępne, do których —

Tablica 2.

L. P.	Gminna spółdzielnia	Styczeń				Luty				i t. d.
		remanent	początkowy	sprzedaż	rotacja	remanent	początkowy	sprzedaż	rotacja	
1										
2										
3										
	Razem									

jak mówiliśmy — można przystąpić przed otrzymaniem zadań planowych z oddziałów okręgowych CRS.

Mając pełne dane do planu z oddziałów powinniśmy przystąpić do dokonania dokładnego rozrzu tu sprzedaży na GS. Przede wszystkim ustalić trzeba, jaki wzrost wykazuje limit sprzedaży na rok 1952 w zestawieniu z wykonaniem 1951 r.; z kolei należy dokładnie zorientować się, czy wszystkie GS będą mogły otrzymać narzuty, wykazujące ten sam wzrost, jaki mamy dla całego PZGS, czy też narzuty te należy zróżnicować.

Na terenie PZGS istnieją silniejsze i słabsze GS; jedne z nich mają np. lepsze gleby, są lepiej zagospodarowane, posiadają np. węzłową stację kolejową (np. GS — Korsze, GS Czerwinka w woj. Olsztyńskim) itp., dla tych więc GS, wykazujących większe możliwości zbytu, możemy przewidzieć większy wskaźnik wzrostu od przeciętnej; dla innych natomiast — słabszych, obsługujących mniej zamożne tereny — wskaźnik mniejszy od przeciętnej.

Warunek najważniejszy — to dokładna znajomość terenu każdej GS oraz posiadanie usystematyzowanej statystyki.

Ustawienie planu detalu zależy od właściwego przepracowania planu hurtu; sporządzając plan sprzedaży szczebla hurtu, należy zwrócić baczną uwagę na właściwy rozdział masy towarowej na poszczególne kierunki rozchodu, a więc na: (a) detal własny, (b) produkcję własną, (c) żywienie zbiorowe własne, (d) konsumentów zbiorowych, (e) pozostałych odbiorców.

Należy podkreślić, że pula na zaopatrzenie konsumentów indywidualnych musi być ściśle ustalona, to znaczy, że w puli tej nie może się mieścić masa towarowa dla: (a) własnych zakładów produkcyjnych, (b) zakładów żywienia zbiorowego, (c) konsumentów zbiorowych, (d) pula administracyjna (np. w węglu).

Jeżeli w wyjątkowym wypadku GS będzie zaopatrywała jednego z wymienionych odbiorców, to musi to znaleźć swój wyraz w odpowiednio opracowanym planie detalu, to znaczy musi być wyszczególniona odrębna pula dla tych odbiorców. Wyjaśniamy, że pod pojęciem masy towarowej-rynkowej rozumiemy ogół towarów, przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb konsumentów indywidualnych — w naszym wypadku

pula sklepów i żywienia zbiorowego; masa towarowa pozarynkowa przeznaczona jest na zaspokojenie: (a) produkcji własnej i obcej, (b) konsumentów zbiorowych (np. benzyna dla samochodów własnego transportu).

W roku bieżącym oddziały okręgowe CRS otrzymały normatywy zapasów towarowych dla hurtu i detalu z tym, że oddziały okręgowe ze swej strony będą dokonywać rozrzu tu tych normatywów na podległe PZGS-y.

Z naszych obserwacji w terenie wiemy, że wiele PZGS dotychczas nie ustaliło normatywów zapasów towarowych dla GS. Rzecz zrozumiała, że do zagadnienia tego nie można podchodzić mechanicznie (pomocna przy tych pracach będzie tablica 2).

Musimy zastanowić się nad tym, dlaczego na przykład remanenty w jednej GS kształtują się na wysokości półtoramiesięcznych obrotów, podczas gdy w drugiej równają się obrotom miesięcznym; musimy przy naszym badaniu uwzględnić takie elementy, jak odległość danej GS od magazynów PZGS, połączenia komunikacyjne, struktura obrotów (asortyment sprzedawanych artykułów) i w zależności od tych czynników ustalić normatywy zapasów.

Przy sporządzaniu planu zakupu — sprzedaży ustalenia normatywne mogą być niezgodne z wynikami, jakie otrzymaliśmy przy inwentaryzacji; do planu należy przyjąć ustalenia normatywne.

Jeżeli któraś z GS będzie miała remanenty rzeczywiste niższe od normatywnych, to przydział masy towarowej pod plan musi pokrywać i zaplanowaną sprzedaż i niedobory w remanentach w stosunku do ustaleń normatywnych. Jeżeli natomiast w innej GS remanenty rzeczywiste będą przewyższały ustalony normatyw, to dla pokrycia zaplanowanej sprzedaży należy przydzielić część masy towarowej, a brakującą resztę uzupełnić przez masę towarową uzyskaną z upłynnienia nadmiernych remanentów.

Przy opracowywaniu remanentów szczebla hurtu należy dokładnie przeanalizować zapasy towarowe w poszczególnych branżach pod kątem potrzeb gospodarczych danego powiatu i tak je ustawić, aby w sumie wyjść na zatwierdzony normatyw.

Tablica 3.

L. p.	Branża	Styczeń				Luty				i t. d.
		remanent	początkowy	sprzedaż	rotacja	remanent	początkowy	sprzedaż	rotacja	
1	Produkty naftowe									
2	Materiały budowlane									
5										
	Razem: art. przem. art. spożywcze art. monopolowe									
	Ogółem									

Na uwagę zasługuje fakt, że remanenty w sprawozdawczości są wykazywane na szczecblu hurtu w cenach hurtowych, na szczecblu detalu — w cenach detalicznych, w planach natomiast należy wykazywać: (a) na szczecblu hurtu — według cen zakupu, (b) na szczecblu detalu — według cen hurtowych względnie cen zakupu.

Podkreślamy, że remanenty ustalone przez oddziały okręgowe CRS dla PZGS wykazywać będą pewien wzrost remanentów końcowych na dzień 31.XII.1952 roku w stosunku do remanentów początkowych na dzień 1.I.1952 roku i dla obliczenia rotacji w dniach należy wprowadzić średni remanent to znaczy dodać remanent początkowy i końcowy i podzielić przez dwa.

Ten średni remanent należy pomnożyć przez 360 tj. ilość dni w roku i podzielić przez obrót po odjęciu marży (a zatem wszystkie wartości będą według cen zakupu to znaczy porównywalne ze sobą).

Wzór według którego obliczamy rotację towarową w dniach, jest następujący:

$$R = \frac{\text{średni remanent} \times \text{ilość dni w roku}}{\text{obróć roczny}}$$

Przychód masy towarowej do planu otrzymują PZGS z oddziałów okręgowych CRS w układzie branżowym w asortymentach zgodnych z obowiązującą nomenklaturą.

Przy szczegółowym opracowywaniu przychodu należy zwrócić uwagę na jego właściwe zaszeregowanie według zasadniczych źródeł przychodu, głównie pamiętając o podziale na źródła zcentralizowane i zdecentralizowane. Źródła zcentralizowane obejmują: (a) produkcję państwową, (b) zbyt państwowy, (c) hurt państwowy, (d) skup (np. w artykułach rolnych).

Źródła zdecentralizowane obejmują: (a) produkcję spółdzielczą własną, (b) produkcję spółdzielczą obcą, (c) hurt spółdzielczy (sprzedaż magazynów „Spółnoty Pracy“, CPLiA, Centrali Spółdzielni Inwalidów).

Przy opracowywaniu planu należy podejść w sposób szczególnie staranny do obliczenia planowanej marży (zysk brutto), która — jak wiemy — stanowi podstawę do sporządzenia planu finansowego, a tym samym do ustalenia kosztów własnych i wprowadzenia akumulacji. Planiści PZGS winni pamiętać, że opracowanie tego mo-

mentu należy przeprowadzić wspólnie z księgowością, skąd będą oni mogli zaczerpnąć wskaźniki procentowe marży dla poszczególnych branż.

Wyjaśniamy, że jako marżę należy rozumieć planowany zysk brutto obliczony od ceny sprzedaży hurtowej względnie detalicznej w zależności od grupy branżowej (np. w tekstyliach marża detaliczna i hurtowa obliczana jest od ceny detalicznej, a w innych branżach może być marża detaliczna od ceny detalicznej, a marża hurtowa od ceny hurtowej).

Kierownicy działów zaopatrzenia PZGS powinni pamiętać, że rozdział zadań planowych na gminy jak i pełny plan zakupu — sprzedaży powinien być uzgodniony z PPRN — jako z gospodarzem danego terenu. Wydziałowi Handlu PPRN też składa PZGS 1 egzemplarz pełnego planu; jednocześnie 2 egzemplarze tego planu winny być przesłane do oddziału okręgowego CRS.

Plan zakupu — sprzedaży zostaje opracowany: (a) na szczecblu PZGS — według wzorów 16, 14, 10, (b) na szczecblu GS — według wzoru 16 — w terminach, które podadzą oddziały okręgowe PZGS-om.

Wspomniana na wstępie instrukcja robocza CRS ustala, że plany zakupu-sprzedaży dla GS zostaną opracowane w PZGS przez planistów GS przy pełnej pomocy i nadzorze planistów PZGS.

W tym celu kierownik działu handlowego PZGS powinien ustalić dni, w które planiści GS (nie więcej niż 2—3 naraz) przyjadą do PZGS i przystąpią do opracowywania planu.

Takie rozwiązanie zostało podyktowane względami na niewystarczający stopień przygotowania zawodowego planistów GS do wykonania tych zadań. Jednocześnie jednak zdajemy sobie sprawę z tego, że rozwiązanie to nakłada szczególnie duże obowiązki na aparat zaopatrzeniowy PZGS. Po to, aby zadanie powyższe mogło być należycie wykonane, należy przeprowadzić pełną mobilizację personelu działu zaopatrzenia, należy szczegółowo przemyśleć plan pracy, umiejętnie tę pracę rozłożyć na cały kolektyw pracowniczy i wreszcie niezwłocznie zebrać i usystematyzować pomocnicze materiały statystyczne, o których była mowa na wstępie.

Zbigniew Krochmalski

Tadeusz Siwkiewicz

Inwentaryzacja środkiem walki z mankami

WCELU zabezpieczenia ochrony własności społecznej wszystkie przedsiębiorstwa uspołecznione przeprowadzają w pewnych okresach czasu inwentaryzację środków trwałych i obrotowych. Obowiązek ten ciąży również na spółdzielniach samopomocy chłopskiej, a więc przede wszystkim na GS i PZGS. Inwentaryzacje mają olbrzymie znaczenie zarówno dla zarządów poszczególnych jednostek gospodarczych, jak również i dla całej gospodarki narodowej. Zasady i tryb ich przeprowadzania regulowane są w formie zarządzeń wydawanych przez Ministra Fi-

nansów i Ministra Handlu Wewnętrznego. Na podstawie tych zarządzeń centralne zarządy przedsiębiorstw wydają branżowe instrukcje dla podległych jednostek. Dla GS i PZGS instrukcje inwentaryzacyjne opracowuje CRS.

Jak już na wstępie zaznaczono, celem inwentaryzacji jest zabezpieczenie ochrony własności społecznej, a więc kontrolowanie i wyliczanie osób majątkowo odpowiedzialnych za powierzony im pieczy majątek społeczny.

Inwentaryzacja jest celowym i skutecznym środkiem kontroli gospodarki przedsiębiorstwa. Staranne przeprowadzenie inwentaryzacji w szerokim znaczeniu (spis, wyl-

czenie i złożenie wniosków odnośnie różnic pomaga spółdzielni w uporządkowaniu gospodarki magazynowej, czy też sklepowej. Jeśli bowiem w wyniku inwentaryzacji stwierdzono np. ubytek pewnego gatunku towaru, którego magazynier nie uznaje zaistniając się tym, że przyjmował towar bez sprawdzenia jego ilości i nie podpisywał kwitów przyjęcia, to oczywiście, że organizację i kwestię obiegu dokumentów w tej spółdzielni należy niezwłocznie uporaźdnować.

Inny przykład: komisja stwierdziła brak jednego towaru, a nadwyżkę drugiego tego samego rodzaju. Stąd wniosek, że towary nie mają ujednoliconej nomenklatury i stałych symboli opracowanych wspólnie przez głównego księgowego i dział handlowy.

Inwentaryzacje są skutecznym środkiem kontroli pracy. Przeprowadzając inwentaryzacje mamy możliwość sprawdzenia, czy dany pracownik należycie wywiązuje się ze swoich obowiązków. Szczególnie skuteczne są inwentaryzacje niezapowiedziane.

Inwentaryzacje są środkiem do ujawniania i usuwania niedociągnięć i zapobiegają nadużyciom. Przez stosowanie inwentaryzacji niezapowiedzianych ma się większe szanse na sprawdzenie sumienności danych pracowników.

Inwentaryzacje są środkiem zapobiegającym powstaniu niedociągnięć, ubytków i strat. Przez przeprowadzenie inwentaryzacji w sposób prawidłowy spółdzielnia może w porę usunąć nieuczciwe jednostki, egzekwując ewentualne ubytki zawinione. Natomiast dla dobrych pracowników inwentaryzacje są sprawdzianem wartości ich pracy, są dowodem sumienności i skrupulatności.

Inwentaryzacja jest środkiem należytego ujęcia zapasów towarów i materiałów. Sporządzając spisy oddzielnie ujmuje się towary uszkodzone, wybrukowane, niechodliwe i złom. Takie ujęcie pozwoli na upłynienie zastoju i przysporzenie środków obrotowych.

Mówiąc o inwentaryzacji należy mieć na uwadze wszelkie rodzaje inwentaryzacji, które występują w spółdzielniach, a mianowicie: (a) inwentaryzacje roczne, (b) inwentaryzacje okolicznościowe, (c) inwentaryzacje okresowe (kwartalne).

Inwentaryzacje roczne przeprowadza się w końcu roku obrachunkowego. Przedmiotem ich są środki trwałe i ob-

rotowe oraz kapitałne roboty niezakończone i roboty w toku. Inwentaryzacje roczne stanowią załącznik do bilansu zamknięcia.

Inwentaryzacje okolicznościowe przeprowadza się w wypadku zaistnienia okoliczności, przy których przeprowadzenie inwentaryzacji z uwagi na ochronę majątku społecznego jest konieczne. Okoliczności takie mają miejsce szczególnie przy zmianie pracowników majątkowo odpowiedzialnych (sklepowego, magazyniera itd.). Następnie w wypadku zdarzeń losowych, jak np. powodzi, pożaru, oraz w wypadku zmiany cen itd. Przy tego rodzaju okolicznościach inwentaryzacja musi być przeprowadzona.

Inwentaryzacje okresowe przeprowadza się co najmniej dwa razy na kwartał. W końcu każdego kwartału przeprowadza się zapowiedziane inwentaryzacje środków obrotowych. Przeprowadzane są one jednocześnie we wszystkich punktach sprzedaży i składowania każdej spółdzielni.

Oprócz zapowiedzianych przeprowadza się co najmniej jeden raz w ciągu kwartału niezapowiedziane inwentaryzacje. Przedstawione wyżej rodzaje inwentaryzacji mogą spełnić swój cel podany na wstępie artykułu, o ile będą przeprowadzane w sposób prawidłowy.

Za prawidłowo przeprowadzoną inwentaryzację uważać należy taką inwentaryzację która: (a) przeprowadzona zostanie ściśle według obowiązujących instrukcji, przy której: (b) czynności rozliczeniowe przeprowadzone zostaną należycie w terminach zakreślonych instrukcjami, a za czynności rozliczeniowe rozumie się wymnożone i podsumowane arkusze spisowe, podany stan książkowy i stan z natury oraz wyciągnięte różnice między tymi stanami i podane wnioski odnośnie likwidacji tych różnic, (c) czynności wymienione w punkcie (b) wykonane będą należycie i w terminie zarówno przez komisję spisową, jak i przez księgowość, (d) niedopuszczalne i zawinione ubytki niezwłocznie egzekwowane będą od osób, które spowodowały ich powstanie.

Na zakończenie należy jeszcze raz podkreślić, że nieprawidłowo przeprowadzona inwentaryzacja raczej przyczynić się może do popełniania niedociągnięć i nadużyć. O tym należy pamiętać, organizując prace inwentaryzacyjne w spółdzielni.

Tadeusz Siwkiewicz

Nikanor Kuźmiński

Koordinacja planów zbiorczych w PZGS

WGOSPODARCE planowej jest sprawą ogromnie ważną, by zachowane były odpowiednie proporcje między planami produkcji przemysłowej, a planami produkcji rolnej, między planami produkcyjnymi w ogóle a planami inwestycyjnymi, między planami gospodarczymi a planami zatrudnienia oraz planem funduszu płac itd.

Zagadnienie koordynacji planów daje się prawie w całej pełni przenieść do najniższych jednostek planujących.

Na szczeblu gminnych spółdzielni musimy pilnować podobnych proporcji zarówno między poszczególnymi planami gospodarczymi, a przede wszystkim między planami gospodarczymi a pomocniczymi.

Na odcinku koordynacji planów gospodarczych dla PZGS zarysowują się następujące zadania:

(a) powiązanie planu obrotu towarowego z planami produkcji zakładów własnych, (b) powiązanie planu obrotu z planami żywienia zbiorowego, (c) powiązania planu hurtu z planem detalu.

Powiązania te muszą być skrupulatnie prze-

strzegane w planach zbiorczych na szczeblu PZGS. Przez utrzymanie odpowiedniego powiązania w planach zbiorczych dopilnowujemy koordynacji planów w poszczególnych GS. Jeżeli w zbiorczym zestawieniu stwierdzimy odchylenia od wskaźników nakazanych, to musimy zbadać, jak GS spowodowały odchylenia i wprowadzić do planów tych GS korektę.

Powiązanie planu obrotu towarowego z planami produkcji zakładów własnych

W planie obrotu towarowego uwzględniać musimy po stronie zakupu (przychodu masy towarowej) tę część masy towarowej z własnej produkcji, która winna być rozprowadzana przez aparat detaliczny GS.

W wielu wypadkach do obrotu detalicznego nie wchodzi cała produkcja, gdyż część produkcji może być zużyta wewnątrz zakładu lub zużyta na wewnętrzne potrzeby samej GS. Np. część torfu wyprodukowanego może być zużyta na opał budynków gminnej spółdzielni, część pieczywa w piekarni wydana jako deputat pracownikom. PZGS winien dopilnować, by do planu obrotu

zarówno w planach zbiorczych jak i w planach poszczególnych gminnych spółdzielni weszła masa towarowa wynikająca z planów produkcji zakładów własnych i to po uwzględnieniu rozchodów na potrzeby własne lub rozchodów do obcego aparatu.

Przyjęcie do planów obrotu masy towarowej większej niż to wynika z planów produkcji będzie oczywiście błędne.

Powiązanie planu obrotu z planami żywienia zbiorowego

Plan obrotu po stronie rozchodowej winien uwzględnić tę masę towarową dla gospód żywienia zbiorowego, którą rzeczywiście gospody żywienia zbiorowego mają przyjąć od gminnych spółdzielni.

Gospody żywienia zbiorowego w zasadzie przyjmują masę towarową do swoich planów zaopatrzenia ze szczebla hurtu — to znaczy z PZGS. W niektórych jednak wypadkach przyjmują tę masę i ze szczebla detalu gminnej spółdzielni.

PZGS powinien dopilnować, aby masa towarowa otrzymywana przez gospody żywienia zbiorowego zgodna była z masą, wykazaną dla gospód przez szczebel hurtu i przez szczebel detalu.

Powiązanie planu hurtu z planem detalu

Gdyby masa towarowa w drodze do sieci detalicznej przechodzić musiała zawsze przez sieć hurtową, to sprzedaż hurtowa zawsze równałaby się zakupowi przez sieć detaliczną. Zgodność taka wystąpi wszędzie tam, gdzie obroty dotyczyć będą tych artykułów, które w drodze do sieci detalicznej biegną przez hurt.

Szereg artykułów — jak towary masowe (węgiel, nawozy, materiały budowlane) dostarczane są z miejsca produkcji wprost do gminnej spółdzielni z pominięciem PZGS (z pominięciem planów hurtu), niektóre towary dostarczane są z hurtowni państwowych wprost do gminnej spółdzielni.

Masa towarowa wykazana w rozchodzie planu hurtu dla gminnych spółdzielni łącznie z masą towarową, dostarczana do gminnych spółdzielni z poza hurtu PZGS powinna zabezpieczyć pokrycie planu obrotu detalicznego.

Jeżeli np. gminne spółdzielnie mają osiągnąć obrót roczny w wysokości np. 60.000.000 zł, to przy przeciętnej marży detalicznej 9,5% powinny one mieć następujący przychód towarowy po cenie zakupu:

planowany obrót — 60.000.000 zł
odjąć 9,5% marży — 5.700.000 „
przychód towaru na — 54.300.000 zł

Jeżeli z hurtu PZGS gminna spółdzielnia otrzymuje masę towarową przypuszczalnie na 40.000.000 zł, to resztę masy — w wysokości 14.300.000 zł musi otrzymać z innych źródeł — ze szczebla zbytu, z hurtu państwowego oraz źródeł zdecentralizowanych.

Koordinacja planów gospodarczych z planami pomocniczymi

Na odcinku koordynacji planów gospodarczych z planami pomocniczymi zadania sprowadzają

się do utrzymania takich proporcji, jakie są nakazane wytycznymi do planów zbiorczych.

Wytyczne do planów zbiorczych — jak wiemy — dla każdego odcinka gospodarczego są opracowywane odrębnie. Wytyczne do planów dystrybucji mówią — jaki mamy osiągnąć obrót — oraz przy dopełnianiu jakich warunków — to znaczy jaka ma być sieć detaliczna, jakie ma być zatrudnienie oraz średnia płaca, jaka ma być przeciętna marża, koszty i akumulacja.

Podobne wymagania zawierają i wytyczne do planu skupu oraz planu produkcji z tym, że normy wydajności, wskaźniki kosztów, akumulacji dla każdego odcinka gospodarczego są inne.

Jest rzeczą jasną, że tak jak i plany podstawowe (skup, obrót czy produkcja) kształtują się różnie w poszczególnych gminnych spółdzielniach, tak też i plany pomocnicze muszą się odmiennie kształtować.

Zadaniem PZGS jest dopilnowanie takiego ustawienia poszczególnych planów podstawowych i pomocniczych, by w zestawieniu zbiorowym odpowiadały one nakazanym wskaźnikom do planu zbiorczego.

Np. wydajność pracy na jednego pracownika może się odchyłać w poszczególnych gminnych spółdzielniach w obrocie towarowym mniej lub więcej od nakazanego wskaźnika, lecz przeciętna wydajność w skali powiatu musi odpowiadać wydajności nakazanej.

To samo dotyczy pozostałych wskaźników planu.

Przy koordynacji planów gospodarczych z planami pomocniczymi bardzo pomocny jest plan finansowy.

Plan finansowy w spółdzielniach jest zestawieniem wszystkich planów gospodarczych i pomocniczych, przyczem zestawienie to musi przestrzegać szeregu z góry nakazanych proporcji między planami gospodarczymi a pomocniczymi.

Proporcje te najjaskrawiej występują przy przestrzeganiu wskaźnika kosztów.

Porównanie wskaźników nakazanych ze wskaźnikami planu zbiorczego detalu.

Wyszczególnienie	W s k a ż n i k i	
	Nakazane na I półrocze 1952	Planu zbiorczego na I półrocze 1952
1. obrót	61.200.000	61.070.000
2. zatrudnienie		
a) ilość pracowników	350	360
b) wydajność na 1 prac. miesięcz.	29.143	28.270
3. ilość punki. sprzedaży	200	200
4. marża	9,25	9,55
5. koszty	7,69	7,95
6. akumulacja	1,56	1,60
7. rotacja (dni)	34	35

Wskaźnik kosztów określa ramy dla funduszu płac i planu zatrudnienia oraz dla planu zaopatrzenia materiałowego (handlu i produkcji, a przede wszystkim produkcji). Normatywy środków obrotowych określają ramy dla gospodarki zapasami towarowymi.

W celu ustalenia, czy plany podstawowe i pomocnicze ujęte jako zbiorówka, są ustawione w myśl nakazanych wskaźników, postępujemy tak samo jak i przy analizie planu poszczególnego.

Podajemy w tabeli zestawienie analityczne, ustalające w jaki sposób ustawiono plan zbiorczy obrotu detalicznego w stosunku do wskaźników nakazanych.

Na podstawie podanego w tabeli zestawienia stwierdzamy, że wskaźniki planu zbiorczego nie

pokrywają się całkowicie ze wskaźnikami nakazanymi.

Jakie płyną stąd wnioski dla PZGS jako jednostki nadrzędnej?

PZGS (komórka planowania oraz dział zaopatrzenia) muszą zbadać — jakie gminne spółdzielnie spowodowały odchylenia od wskaźników nakazanych i do planów tych gminnych spółdzielni muszą wprowadzić korektę w ten sposób, by sumy ogólne dały pożądaną wynik.

Podobne zestawienia należy sporządzić i dla planu skupu, dla produkcji oraz żywienia. Do planów skupu należy sporządzić osobne zestawienie dla skupu produktów roślinnych, a osobne dla skupu żywności.

Nikanor Kuźmiński

Rozmawiamy z czytelnikami

Planiści: P. i K. z powiatu Tarnobrzeg w liście swym z dnia 21 lutego poruszają sprawę kadry planistycznej w GS i dochodzą do wniosku, że na skutek: (1) korzystniejszych warunków płacy w innych działach, a szczególnie w księgowości i (2) całkowitego braku wpływu planisty na wykonywanie planu przy jednoczesnej dużej odpowiedzialności — obserwuje się ucieczkę bardziej wykwalifikowanych sił planistycznych i w ten sposób tak ważna dziedzina pracy, jaką jest planowanie w spółdzielniach samopomocy chłopskiej, pozbawiona zostaje systematycznie elementów o większym przygotowaniu zawodowym.

W związku z punktem 1 autorzy listu piszą, że nie jest sprawiedliwe, aby płace dla pracowników działu księgowości były tak regulowane, że pracownicy ci otrzymują bezzamka regularnie premię w wysokości mniej więcej połowy wynagrodzenia zasadniczego, gdy tymczasem inne działy — np. zaopatrzenie, czy skup — premiowane w zależności od stopnia wykonania swoich planów, które są zazwyczaj mocno napięte, otrzymują premie bardzo niskie, bądź nawet ich wcale nie otrzymują.

Koledzy, niewątpliwie macie rację, że obecny system premiowania pracowników zaopatrzenia czy skupu w zestawieniu z systemem premiowania pracowników księgowości wykazuje pewne różnice na korzyść tego ostatniego. Musimy jednak zdać sobie sprawę z tego, że finanse są podstawą działalności każdego przedsiębiorstwa, że szczególnie w gospodarce socjalistycznej — gdzie wszyscy pracujemy w oparciu o wspólne, społeczne dobro — sprawy finansowe muszą być prowadzone ze szczególną starannością i pieczołowitością. Wiemy, że obecnie odczuwamy brak właściwie wykwalifikowanych kadr finansowych, że zatem dla tych, które posiadamy — muszą być stworzone takie warunki, któreby przeciwdziałały ich płynności.

Niesłuszny pogląd autorzy listu wyrażają na temat udziału i wpływu pla-

nistów z GS i PZGS na wykonanie planu.

Działalność planisty — to nie tylko narzucenie kolumn cyfr na formularz. To jest jedna tylko część działalności.

Złe np. zrobiliście, że w wypadku ustalenia zupełnie nierealnego planu skupu dla terenu tylko rozmawialiście z zarządem GS i PPRN. Trzeba było nie tylko rozmawiać, ale interweniować. Trzeba było udowodnić na podstawie konkretnych cyfr, że ustalenia otrzymane nie odpowiadają możliwościom skupowym gminy. W razie nie uzyskania właściwego stanowiska w GRN należało interweniować w PRN, a gdybyście i tutaj nie osiągnęli właściwych rezultatów — to należałoby działać w wyższych szczeblach.

Planista, ma niewątpliwie wpływ i na wykonywanie planu. Piszcicie, że niezależnie od ustawienia zapotrzebowania — otrzymacie masę towarową w niektórych artykułach mniejszą od żądanych ilości, w innych — większą. Tak jest, z takim zjawiskiem będziemy się stykali w naszej działalności planistycznej jeszcze długo. Musimy bowiem pamiętać, że w gospodarce narodowej dysponujemy jeszcze pewnymi artykułami z tych czy innych względów (np. brak surowców, urządzeń technicznych itp.) w ilości zbyt niskiej.

I w tych przypadkach aparat handlowy powinien wyjść naprzeciw konsumentowi z artykułami zastępczymi, powinien oferować i zachęcać do kupna artykułów o podobnym przeznaczeniu, powinien wyjść z radą i zachętą. Rzecz zrozumiała, że po to, aby dać artykuły zastępcze, należy dobrze poznać potrzeby terenu. Niezmierzone tu zatem pole do popisu dla planisty zaopatrzenia.

A teraz jak się przedstawia możliwość wpływania planistów na samo wykonywanie planów?

Koledzy zapomnieli o jednym bardzo ważnym czynniku, a mianowicie o bieżącej kontroli wykonania planów.

Któż jeśli nie planista zatem powinien sygnalizować drugiemu człon-

kowi zarządu, któremu podlegają sprawy zaopatrzenia, że któryś ze sklepów znacznie odstaje w tyle w regularnym wykonywaniu planu i że na sklep ten należy zwrócić baczniejszą uwagę?

Kto jeśli nie planista powinien bieżąco informować drugiego członka zarządu o wykonaniu planu miesięcznego przez GS?

Mamy cały szereg dowodów, że właściwe wykonywanie funkcji planisty na tym odcinku dostarczyło zarządowi w porę sygnałów, aby wzmocnić zaopatrzenie sklepów w towary, aby zwiększyć masę towarową sprowadzić z PZGS, aby wzmocnić handel obwoźny itp.

Wydaje się nam, koledzy, że zbyt jednostronnie podeszliście do oceny roli planisty. Jest ona znacznie szersza i bardziej odpowiedzialna i wyobrażamy sobie, że kilka niniejszych uwag pozwoli Wam na spojrzenie na tę sprawę także od tych stron, które staraliśmy się Wam naświetlić.

Z. K.

W Y D A W C A CENTRALA ROLNICZA SPÓŁDZIELNI

N a k ł a d e m
Instytutu Prasy „Czytelnik”
REDAGUJE KOLEGIUM w składzie:
Henryk Bucholtz (redaktor naczelny), Franciszek Kielan, mgr Emil Kołodziej, Stanisław Poznański (sekretarz redakcji)

R E D A K C J A
Warszawa, ul. Kopernika 20
tel. 7-32-03

P r e n u m e r a t a
Prenumeratę należy zamawiać w najbliższym Urzędzie Pocztowym lub placówce PPK „Ruch”.
Warunki prenumeraty: kwartalnie zł 13.50, półrocznie zł 27.— Cena pojedynczego egzemplarza zł 4.50
Druk. Dom Słowa Polskiego W-wa
Zamówienie 1026 z dn. 27.III. 1952 r.
Pap. druk. sat VII kl. 61 × 86, 60 g.
Nakład 6.960
Ukończono w kwietniu 1952 r.
3-B-12567

